

ORGANISATIE
VOOR PARTICULIER
EN AGRARISCH
NATUURBEHEER

Faunamengsels *groeierend in populariteit, goed voor de biotoop*

SBNL
Maarsbergseweg 53a
3956 KV Leersum
0318 57 83 57
info@sbnl.nl
www.sbnl.nl

Tekst & Foto's: SBNL
Vormgeving: Vormaten

SBNL

ORGANISATIE
VOOR PARTICULIER
EN AGRARISCH
NATUURBEHEER

Steeds meer WBE's maar ook individuele jagers ontdekken de mogelijkheden van faunaranden en -akkers. Geschikte locaties vinden en de biotoeppen van het wild zeker stellen is een belangrijke, zo niet verplichte, opgave voor jagers. Maar er zijn meer redenen om faunaranden of -akkers aan te leggen:

- verhoging van biodiversiteit; door een gevarieerde samenstelling een interessante biotoop creëren voor (niet-bejaagbare) diersoorten als (zang)vogels en insecten als vlinders en wilde bijen;
- dekking en bescherming bieden aan het haar- en veerwild;
- zorgen voor afleidende teelt waardoor schade door reeën, hazen en konijnen op omliggende landbouwgrond, kwekerijen en bossen (natuurlijke verjonging) kan worden voorkomen.

Om de natuur een handje te helpen heeft SBNL samen met de firma Hofman enkele faunamengsels samengesteld. Bij de samenstelling is rekening gehouden met de wensen van onze fauna voor de verschillende seizoenen en bij verschillend agrarisch grondgebruik.

Aanpak en beheer

Voor een maximaal resultaat is een plan van aanpak nodig. Het aanleggen van een faunarand of -akker is meer dan het strooien van verschillende zaden en dan maar wachten wat de natuur doet. Het succes van een goede faunarand of -akker staat of valt met onderhoud. Lastige 'onkruiden' moeten verwijderd worden en misschien moet u extra bemesten. Een teleurstellend resultaat is vaak het gevolg als dit achterwege blijft. Maar ook het weer speelt een rol: lange regen- of droogteperiodes kunnen het resultaat nadelig beïnvloeden.

Aan de slag

Een plek is geschikt als er voldoende licht is. Dat kan een overhoekje, een open plek in het bos of een akkertje midden in het veld zijn. Het is beter meerdere kleine fauna-akkers aan te leggen dan één grote. Kleine fauna-akkers van een paar are dienen zo als stapsteen in het veld. Hierdoor kan het wild zich onder dekking verplaatsen. Ook is de kans kleiner dat het wild slachtoffer wordt van stroperij.

Breed assortiment

SBNL heeft zes verschillende mengsels samengesteld, die op de volgende pagina's staan toegelicht.

Fauna-akkermengsel *met nadruk op granen en akkerflora*

Dit faunamengsel is geschikt om in te zaaien als faunarand of -akker op een zonnige locatie, zoals:

- aan de zuidzijde van een bosrand of landschapselement;
- op de spuitvrije en/ of teeltvrije zone.

Het faunamengsel biedt voedsel, dekking en rust voor alle fauna, maar is ook een lust voor het oog door de aanwezigheid van mooi bloeiende soorten als Phacelia, zonnebloem, korenbloem en goudsbloem.

Door soorten als mergkool, bladkool

en anijszaad heeft dit mengsel ook gedurende de herfst en winter een voedingswaarde voor de fauna, wanneer de landbouwgewassen al van het veld zijn.

De diverse granen, witte klaver, lupine, erwt, wikken, duivebonen en serradella dragen bij aan de structuur en vruchtbaarheid van de bodem.

Het Fauna-akkermengsel kan al vroeg (van maart tot juni) gezaaid worden. Zo profiteren niet alleen

insecten zoals bijen, vlinders en zweefvliegen ervan, maar ook jonge hazen, reeën, fazanten en patrijzen.

Faunaweidemengsel *met nadruk op grassen en kruiden*

Dit faunamengsel is ontwikkeld voor halfschaduw situaties, zoals tegen bosranden en landschapselementen of in bossen. Het faunamengsel biedt voedsel, in dekking van ander groen. Vanzelfsprekend komt het mengsel op zonnige plaatsen ook goed tot haar recht.

De kruidachtigen als akelei, duizendblad, wilde cichorei, reukkamille en ook de vele soorten grassen maken dit mengsel een lekkernij voor een snoeper als het ree. Daarom is dit faunamengsel bijzonder geschikt voor een open plek in het bos. Naast het ree zullen ook de haas, patrijs en fazant dit mengsel door de grote variatie weten te waarderen. De bloei van soorten als vingerhoedskruid, gele ganzenbloem en de klaversoorten zullen ook insecten als bijen en vlinders aantrekken. De bladkool en de talrijke grassen zorgen gedurende de winter voor dekking, maar vooral ook voor voedsel.

Natuurbraakmengsel

Geschied voor het braak laten liggen van akkerland

Het mengsel bestaat uit ten minste twee grassoorten, een graansoort en twee kruidensoorten en is daardoor uitstekend te gebruiken voor een faunarand of – akker. De uitgekende samenstelling voorkomt dat ongewenste (on)kruiden gaan overheersen. Zo bevat dit faunamengsel de vroege en late typen Engels en Frans raaigras, timotheegras, beemdlangbloem en veldbeemdgras. Andere grassen zijn kropaar, roodzwenk- en reukgras. Als graansoort is haver toegevoegd en als kruidachtigen o.a. wilde peen, peterselie, duizendblad, wilde cichorei en pimpernel. 'Extraatjes' zijn bladkool, bladrammenas, mergkool en gele mosterd.

De grassen zorgen voor voedsel (jonge grassprietjes en zaad), maar gedurende winter en vroege voorjaar ook voor dekking. De haver is als voedselbron populair bij haar- en veerwild. De kruidachtigen bieden veel variatie voor het voedselpakket van ree en haas, maar ook fazant en patrijs zullen zich tegoed doen aan het zaad van deze kruiden. De diverse koolsoorten, serradella en Phacelia zorgen voor een goede grondbedekking, waarbij deze in de herfst en winter, als de akkers kaal zijn, voor dekking, maar vooral ook voor voedsel (en vocht) zorgen. Verder hebben de wikken, lupinen,

bladrammenas, serradella en gele mosterd bovendien een positieve uitwerking op de bodemstructuur.

Het inzaaien van teeltvrije zones met het Natuurbraakmengsel is een goed (en mooi) alternatief ten opzichte van bijvoorbeeld een graan- of grasrand. Doordat het mengsel in de spuitperiode minimaal 30 centimeter is kan de rand dienst doen als vanggewas.

Het Natuurbraakmengsel draagt bij aan het verbeteren of instandhouden van natuurwaarden. Insecten als dagvlinders, hommels, bijen en zweefvliegen hebben baat bij dit mengsel. En ook (zang) vogels en (kleine) zoogdieren profiteren van randen ingezaaid met het Natuurbraakmengsel.

Patrijzenmengsel

met nadruk op zaadvorming en insectenbezoek

Dit faunamengsel is samengesteld naar aanleiding van de ervaringen met het SBNL Patrijzenproject in de jaren negentig. Uit dit project bleek dat de volgende plantensoorten gunstig zijn voor patrijzen:

Voor o.a. nestgelegenheid, schuilplaats en voedsel (in de vorm van zaden en jonge grassprietten):

- rietzwenkgras en kropaar

Voor o.a. het aantrekken van insecten (voedsel voor de kuikens):

- klaver
- anijszaad
- verschillende wikkesoorten
- Phacelia

Het mengsel is specifiek samengesteld om de biotoop van de patrijzen te verbeteren, maar ook de volgende soorten profiteren ervan:

- fazant
- graspieper
- gele kwikstaart
- kneu
- putter
- geelgors
- veldleeuwerik
- kerkuil
- torenvalk

Tip: naast het inzaaien van dit speciale patrijzenmengsel kunt u de patrijs ook op andere manieren helpen. Zoals door het goed beheren van kleine landschapselementen. Door zaagwerkzaamheden zorgt u voor licht op de bodem. Hierdoor krijgen besdragende struiken, braam en grassen weer een kans en heeft de patrijs een goede nestelgelegenheid. Maar ook overhoekjes (bijvoorbeeld onder een hoogspanningsmast) inplanten met bijvoorbeeld hondsroos leveren een wezenlijke bijdrage aan de biotoop van de patrijs, evenals het extensief beheer van slootkanten, schouwpaden en wegbermen.

Wintermengsel met nadruk op koolsoorten

Het Wintermengsel kan later in het jaar ingezaaid worden, doch bij voorkeur voor september. Het faunamengsel is speciaal samengesteld voor de winterperiode: de moeilijkste periode voor de fauna om aan voldoende voedsel te komen of dekking te vinden. De winter is, naast predatie en ziekte, een van de bedreigingen voor onze fauna.

De meeste soorten zijn winterhard en de gekozen soorten hebben een kwalitatief hoge voedingswaarde. Het loof bevat veel vocht. Dit is vooral van belang bij langere vorst- en sneeuwperiodes.

Het Wintermengsel is gunstig voor het insectenleven, zangvogels, veerwild en (kleine) zoogdieren. Muizen die tussen het loof hun kostje opscharren zijn een dankbare prooi voor kerk- en steenuil, torenvalk en kiekendief, maar ook voor marterachtigen en vos.

Tip: zaai na de oogst van zomergranen of vroege aardappelen enkele stroken met het Wintermengsel in. Vooral stroken langs watergangen en stroken die landschapselementen met elkaar verbinden zorgen ervoor dat dieren zich onder dekking door het open veld kan bewegen. Bovendien hoeven de dieren niet veel energie te steken in het zoeken van voedsel. Door een goede energiebalans kunnen zij alerter reageren op predatoren en neemt hierdoor de kans op predatie af.

Ook het inzaaien van overhoekjes, bijvoorbeeld onder hoogspanningsmasten, is een aanwinst voor de fauna. Zo creëert u stapstenen in het veld, waar de fauna niet alleen even op adem kan komen, maar ook voedsel vindt.

Hazenapotheek *met nadruk op kruiden*

Als typische 'alleseter' behoren bijzonder veel verschillende wilde en cultuurplanten tot het voedselpakket van het haas. Opmerkelijk daarbij is dat het haas de voorkeur geeft aan een mengelmooie van grassen, granen, klaver- en kruidensoorten, maar ook koolbladeren en jonge koolplantjes zijn populair. Uit omvangrijke onderzoeken van hazenmagen en uitwerpselen in verschillende Europese biotopen blijkt dat een variatie van grassen en kruiden de voorkeur genieten boven de ruimschoots aanwezige cultuurplanten (akkerbouwgewassen). Vooral een Oostenrijks onderzoek levert interessant nieuws hierover op (zie kader). De SBNL Hazenapotheek is naar aanleiding van dit Oostenrijks onderzoek samengesteld. Zo bevat de 'apotheek' een veelvoud van kruiden en klaversoorten aangevuld met klaproos, luzerne, sojaboon en

granen, die graag op het menu van het haas staan. Deze combinatie zorgt voor gezonde voeding en voor een hogere weerstand en vitaliteit.

Door de variatie van de Hazenapotheek kan volstaan worden met de aanleg van meerdere kleine oppervlaktes (ca 20 m²) in het veld. Enkele 'apotheekveldjes' verspreid in het veld dragen bij aan een vitale en veerkrachtige hazenpopulatie, maar leveren tevens een wezenlijke bijdrage aan de biotoop van vele andere dieren in het veld.

Voorkeur voor vet

De onderzochte hazen uit het Oostenrijks onderzoek bleken vooral de voorkeur te geven aan de vetrijke plantendelen en niet aan koolhydraten rijke kost, zoals altijd aangenomen werd. Dat het haas de voorkeur geeft aan vetrijke delen komt vooral doordat het haas vooral vet nodig heeft voor de energie- en vechthuishouding. Omdat er bij de stofwisseling bij het afbreken van 1 gram vet 1,1 gram water vrij komt, vormen vetrijke plantendelen vooral in de zomer een niet te onderschatten waterbron. Bovendien is vet de belangrijkste energiebron. De vetreserve bij hazen wordt in de nazomer afgebouwd en tot aan de volgende zomer gebruikt. Dit maakt het mogelijk voor een haas om strenge winters te overleven en levert vooral voor de moerhazen een belangrijke bron voor het aanmaken van melk, dat maar liefst meer dan 20% vet bevat.

Tips voor het inzaaien

We willen het beste voor ons wild, en hebben uiteindelijk veel moeite gedaan om een stukje grond te krijgen of te huren en hebben zaadgoed gekocht. Jammer dat er dan in vele gevallen vervolgens minder aandacht is voor de aanleg van de faunarand of -akker, aanleg die bepalend is voor het succes er van. Het zal u duidelijk zijn dat op een droge zanderige en grindhoudende bodem minder mogelijkheden zijn dan op een wat vochtige en leemachtige bodem. De bemestingstoestand (bodemanalyse en jaarlijkse bemesting) is naast de ligging ten opzichte van de zon, een succes

bepalende factor. Voor informatie over de voedingstoestand kunt u een bodemanalyse uit laten voeren door het Bedrijfslaboratorium voor Grond- en gewasonderzoek (BLGG AGROXPERTUS BV, Binnenhaven 5 6709 PD Wageningen, 088-8761010). Maar meestal kennen de boeren

in de omgeving de bodemkwaliteit ook wel en kunnen u daarin adviseren. Vervolgens is de bodembewerking van belang. Voordat u met de bodembewerking begint moet (in het geval de oppervlakte braak heeft gelegen en/of vergrasd is) eerst de oude vegetatie worden vernietigd, de bodem moet onkruid- en kweekvrij worden gemaakt.

Dit kan op twee manieren:

- 1 Met gebruik van bestrijdingsmiddelen: eerst de oppervlakte spuiten met bestrijdingsmiddel Roundup, dit twee weken laten afsterven en dan overgaan tot de onder punt 2 genoemde handelingen.
- 2 Zonder gebruik van bestrijdingsmiddelen: bemesten met drijfmest of stalmest. Na de bemesting wordt de grond vervolgens gefreesd en voorzien van landbouwkalk, ongeveer 30 kilo per are (100 m²). Als er veel vegetatie aanwezig is kan die eerst geklepeld worden of ondergewerkt worden met een schijveneg. Daarna wordt de bodem geploegd. Door het ploegen (ca 25 cm) wordt bereikt dat ongewenste onkruidzaden diep in de bodem worden gebracht en dus niet meer kunnen kiemen. Na het ploegen kan er worden geëgd of verkruideld zodat er een zaaibed ontstaat. Vervolgens wordt het faunamengsel handmatig gezaaid en met de eg of hark (1 - 2 cm) diep ingewerkt. In plaats van drijf- of stalmest (heeft de voorkeur!*) kunt u ook kunstmest gebruiken en wel in de hoeveelheden van 4 kilo superfosfaat, 4 kilo patentkali en 3 kilo kieseriet per are. Indien gewenst kunt u er naar behoefte stikstof bij strooien. Ook mengmest N.P.K. is geschikt; dit is een combinatie van stikstof, fosfor en kali. Gebruik hiervan dan 4 kilo plus 3 kilo kieseriet per are. Kieseriet is een meststof die magnesiumgebrek opheft. Magnesiumgebrek is meestal waar te nemen als het gewas geel in plaats van heldergroen opkomt.

* kunstmest (N) bevordert de groei van grasachtigen t.o.v. de kruidachtigen.

SBNL faunamengsels

- Fauna-akkermengsel (met nadruk op granen en akkerflora)
- Faunaweidemengsel (met nadruk op grassen en kruiden)
- Wintermengsel (met nadruk op koolsoorten)
- Patrijzenmengsel (met nadruk op zaadvorming en insectenbezoek)
- Hazenapotheek (met nadruk op kruiden)

Bestellen

Bestellen kan met onderstaand bestelformulier. Voor de bestelling zijn de algemene leveringsvoorwaarden van de firma Hofman van toepassing.

Vragen?

Voor vragen bel SBNL: 0318-578357.

BESTEL NU UW FAUNAMENGSEL!

☐	Fauna-akkermengsel	kg á €..... /kg	Totaal €.....
☐	Fauna-weidemengsel	kg á €..... /kg	Totaal €.....
☐	Natuurbraakmengsel	kg á €..... /kg	Totaal €.....
☐	Wintermengsel	kg á €..... /kg	Totaal €.....
☐	Patrijzenmengsel	kg á €..... /kg	Totaal €.....
☐	Hazenapotheek	kg á €..... /kg	Totaal €.....

Totaal kg:

Vrachtkosten: €.....

Totaalbedrag bestelling: €.....

Niet vergeten de achterkant in te vullen!

Naam:

Straat:

Postcode:

Woonplaats:

Telefoonnr.

Datum:

Handtekening:

voldoende
frankeren

SBNL
Maarsbergseweg 53a
3956 KV LEERSUM

De factuur wordt u samen met de
bestelling toegezonden door de
firma Hofman.